

Τα κοινωνικοασφαλιστικά σας δικαιώματα

στην Πολωνία

Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι πληροφορίες που παρέχονται στον παρόντα οδηγό έχουν συνταχθεί και επικαιροποιηθεί σε στενή συνεργασία με τους εθνικούς αντιπροσώπους του συστήματος αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική προστασία (MISSOC). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο MISSOC παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=815>

Ο παρών οδηγός παρέχει μια γενική περιγραφή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζεται στις αντίστοιχες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται μέσω άλλων δημοσιεύσεων του δικτύου MISSOC, οι οποίες διατίθενται μέσω του παραπάνω συνδέσμου. Μπορείτε επίσης να επικοινωνείτε με τις αρμόδιες αρχές και τους φορείς που παρατίθενται στο παράρτημα I του παρόντος οδηγού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κάθε πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό της δεν φέρουν καμία ευθύνη κατ' οιονδήποτε τρόπο για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα δημοσίευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση	5
Εισαγωγή	5
Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας	5
Χρηματοδότηση.....	6
Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	7
Κεφάλαιο II: Υγειονομική περίθαλψη.....	8
Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;	8
Τι καλύπτεται;	8
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;	9
Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη .	9
Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα	11
Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	11
Τι καλύπτεται;	12
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	13
Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενείας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	13
Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας	14
Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;	14
Τι καλύπτεται;	14
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές μητρότητας και πατρότητας;.....	15
Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	15
Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας	16
Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;	16
Τι καλύπτεται;	17
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές αναπηρίας;	17
Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	18
Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος	19
Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;	19
Τι καλύπτεται;	20
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;.....	21
Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	22
Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων	23
Πότε δικαιούστε παροχές επιζώντων;	23

Τι καλύπτεται;	24
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές επιζώντων;	24
Το δικαίωμά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	24
Κεφάλαιο VIII: Παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών ..	26
Πότε δικαιούστε παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών;	26
Τι καλύπτεται;	27
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών;	27
Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	27
Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα	29
Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;	29
Τι καλύπτεται;	29
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;	30
Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	30
Κεφάλαιο X: Ανεργία	32
Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;	32
Τι καλύπτεται;	32
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;	33
Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	33
Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης	34
Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;	34
Τι καλύπτεται;	34
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;	34
Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	34
Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια φροντίδα	36
Πότε δικαιούστε μακροχρόνια φροντίδα;	36
Τι καλύπτεται;	36
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια φροντίδα;	37
Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια φροντίδα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	37
Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι	38
Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές	39

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση

Εισαγωγή

Στην Πολωνία, η κοινωνική ασφάλιση περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- σύνταξη γήρατος
- σύνταξη αναπηρίας
- ασφάλιση ασθένειας και μητρότητας,
- ασφάλιση κατά εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών,
- ασφάλιση υγείας.

Στα ανωτέρω προστίθεται ένα σύστημα οικογενειακών παροχών, παροχών κοινωνικής πρόνοιας και παροχών ανεργίας.

Το καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης της Πολωνίας καλύπτει σχεδόν όλους τους εργαζόμενους, δηλαδή τους μισθωτούς και τους αυτοαπασχολούμενους, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους.

Η κοινωνική ασφάλιση μπορεί να είναι υποχρεωτική ή προαιρετική. Όλοι όσοι ασκούν ενεργό επαγγελματική δραστηριότητα, δηλαδή οι μισθωτοί, οι αυτοαπασχολούμενοι και οι αγρότες, καλύπτονται από υποχρεωτική ασφάλιση. Η υποχρέωση υπαγωγής των ατόμων αυτών στην κοινωνική ασφάλιση βαρύνει τους υπόχρεους καταβολής εισφορών (εργοδότες) ή τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους στην περίπτωση των αυτοαπασχολούμενων και των κληρικών.

Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης υπάγεται γενικότερα στο υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής (*Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej*) και στο υπουργείο Υγείας (*Ministerstwo Zdrowia*), όμως η νομική, διοικητική και οικονομική οργάνωση του συστήματος είναι ανεξάρτητη από τα εν λόγω υπουργεία.

Αρμόδιοι για τη διαχείριση των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης είναι οι ακόλουθοι φορείς:

- Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (*Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ZUS*) και οι περιφερειακές υπηρεσίες του, που είναι υπεύθυνες για τη χορήγηση των παροχών ασθένειας και μητρότητας σε χρήμα, των συντάξεων γήρατος, αναπηρίας, επιζώντων, καθώς και των συντάξεων για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες. Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων συλλέγει όλες τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τις διαβιβάζει στους αρμόδιους φορείς. Ταυτόχρονα, το γενικό υποχρεωτικό συνταξιοδοτικό σύστημα της Πολωνίας περιλαμβάνει επίσης ανοιχτά συνταξιοδοτικά ταμεία που προτείνονται από ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτά, πάντως, υπόκεινται στον αυστηρό έλεγχο και στην εποπτεία του κράτους. Οι ασφαλισμένοι δεν καταβάλλουν τις εισφορές απευθείας στα συνταξιοδοτικά ταμεία αλλά στο ZUS (Ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων), μαζί με άλλες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Το ZUS είναι αρμόδιο για τη μεταφορά του ποσοστού των εισφορών συνταξιοδοτικής ασφάλισης στο συνταξιοδοτικό ταμείο της επιλογής του ασφαλισμένου,
- Τα περιφερειακά ταμεία υγείας, τα οποία είναι υπεύθυνα για τη χορήγηση παροχών ασθένειας και μητρότητας στο πλαίσιο της υγειονομικής περίθαλψης,
- Τα κοινοτικά κέντρα κοινωνικής πολιτικής, που χορηγούν οικογενειακά επιδόματα,
- Τα τοπικά και περιφερειακά γραφεία εργασίας, που χορηγούν παροχές ανεργίας.

- Το κρατικό Ταμείο Αποκατάστασης Αναπήρων (*Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, PFRON*), το οποίο ελέγχει την πρόσβαση των ανάπηρων ατόμων στην απασχόληση και στην αποκατάσταση. Όλα τα προγράμματα αποκατάστασης και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της προστατευόμενης εργασίας, χρηματοδοτούνται από εισφορές εργοδοτών που δεν τηρούν την ποσοστιαία απασχόλησης ανάπηρων ατόμων.

Αρμόδιο για την οργάνωση του πολωνικού καθεστώτος υγειονομικής περίθαλψης στο πλαίσιο της ασφάλισης υγείας είναι το Εθνικό Ταμείο Υγείας (NFZ) και τα κατά τόπους γραφεία του. Μέσω συμβάσεων με παρόχους υπηρεσιών, το NFZ οργανώνει ένα δίκτυο διαθέσιμων φορέων οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Χρηματοδοτεί τις παροχές υγειονομικής περίθαλψης και εξασφαλίζει την επιστροφή των φαρμακευτικών δαπανών μέσω του προϋπολογισμού του.

Χρηματοδότηση

Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ZUS) είναι σε μεγάλο μέρος υπεύθυνο για την είσπραξη των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (ασφάλιση γήρατος, ασθένειας, ατυχημάτων και υγείας) όσων εργάζονται εκτός του αγροτικού τομέα. Είναι επίσης αρμόδιο για την καταβολή παροχών.

Οι εισφορές αποτελούν τη βασική πηγή χρηματοδότησης των παροχών. Το ποσοστό τους είναι ίδιο για όλους τους ασφαλισμένους και καθορίζεται ως εξής:

- 19,52% της βάσης υπολογισμού για την ασφάλιση γήρατος ·
- 6,00% της βάσης υπολογισμού για την ασφάλιση αναπηρίας,
- 2,45% της βάσης υπολογισμού για την ασφάλιση ασθένειας,
- 0,67% έως 3,33% της βάσης υπολογισμού για την ασφάλιση κατά ατυχημάτων,
- 9,00% για την ασφάλιση υγείας,
- 2,45% υπέρ του Ταμείου Εργασίας.

Οι εισφορές για την ασφάλιση γήρατος επιμερίζονται ισομερώς μεταξύ των ασφαλισμένων και των εργοδοτών, δηλαδή αμφότεροι καλούνται να καταβάλλουν από 9,76% της βάσης υπολογισμού, ήτοι συνολικά 19,52%. Οι εισφορές για την ασφάλιση αναπηρίας χρηματοδοτούνται από τους ασφαλισμένους (1,5% της βάσης υπολογισμού) και από τους εργοδότες (4,5% της βάσης υπολογισμού). Οι εισφορές για τις ασφαλίσεις ασθένειας και υγείας βαρύνουν εξ ολοκλήρου τους ασφαλισμένους. Οι εισφορές για τις ασφαλίσεις κατά ατυχημάτων και υπέρ του Ταμείου Εργασίας βαρύνουν εξ ολοκλήρου τους εργοδότες.

Οι εισφορές των μισθωτών καθορίζονται με βάση το εισόδημα από την εργασία τους, όπως ορίζεται στις διατάξεις περί φόρου εισοδήματος.

Υπάρχουν ανοιχτά συνταξιοδοτικά ταμεία, που προτείνονται από ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία λειτουργούν στο πλαίσιο του γενικού και υποχρεωτικού καθεστώτος συνταξιοδότησης γήρατος των μισθωτών στην Πολωνία. Το ZUS είναι αρμόδιο για τη μεταφορά μέρους των εισφορών ασφάλισης γήρατος (το ένα τρίτο, δηλ. 2,3%) στο ανοιχτό συνταξιοδοτικό ταμείο που επιλέγει ο ασφαλισμένος. Για τους ασφαλισμένους που δεν καταβάλλουν εισφορές σε κάποιο ανοιχτό συνταξιοδοτικό ταμείο, το συνολικό ποσό της εισφοράς ασφάλισης γήρατος μεταφέρεται στο ZUS, το οποίο καλύπτει τη σύνταξη γήρατος, τη σύνταξη αναπηρίας και τις παροχές ασθένειας και ατυχημάτων.

Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γι' αυτό και οι σχετικές διατάξεις της ΕΕ αποσκοπούν στον καλύτερο συντονισμό τους. Είναι σημαντικό να υπάρχουν κοινοί κανόνες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές ώστε να μη ζημιώνονται οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι και άλλοι ασφαλισμένοι όταν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ. Οι κανόνες αυτοί βασίζονται σε τέσσερις αρχές.

- Όταν μετακινείστε εντός της Ευρώπης, είστε πάντα ασφαλισμένος με βάση τη νομοθεσία ενός και μόνο κράτους μέλους: κατά κανόνα, εάν είστε εργαζόμενος, η χώρα αυτή θα είναι η χώρα στην οποία εργάζεστε, εάν δεν εργάζεστε, θα είναι η χώρα στην οποία διαμένετε.
- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης διασφαλίζει ότι έχετε τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους πολίτες της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένος.
- Όταν είναι απαραίτητο, περίοδοι ασφάλισης που κατοχυρώνονται σε άλλες χώρες της ΕΕ μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση κάποιου επιδόματος.
- Οι παροχές σε χρήμα μπορούν να «εξάγονται», εάν ζείτε σε χώρα διαφορετική από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένος.

Μπορείτε να επικαλείστε τις διατάξεις της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στα 27 κράτη μέλη, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν (ΕΟΧ) και την Ελβετία (31 χώρες συνολικά).

Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕ παρέχονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης για όσους μετακινούνται ή ταξιδεύουν στην ΕΕ, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο II: Υγειονομική περίθαλψη

Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;

Δωρεάν παροχές υγειονομικής περίθαλψης στο έδαφος της Πολωνίας δικαιούνται να λαμβάνουν οι ακόλουθες κατηγορίες ατόμων:

- όσοι καλύπτονται από (υποχρεωτική ή προαιρετική) γενική ασφάλιση υγείας ·
- όσοι δεν είναι άμεσα ασφαλισμένοι αλλά είναι πολωνοί πολίτες και πληρούν το κριτήριο του εισοδήματος που προβλέπει ο νόμος περί κοινωνικής πρόνοιας.

Πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη κατά τη διάρκεια προσωρινής διαμονής στην Πολωνία

Όσοι διαμένουν προσωρινά στην Πολωνία δικαιούνται τις ίδιες παροχές υγειονομικής περίθαλψης με τους πολωνούς πολίτες. Κατά την προσωρινή διαμονή στην Πολωνία, υπάρχει δικαίωμα στις ακόλουθες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης:

- πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη,
- περίθαλψη από ειδικούς γιατρούς σε εξωτερικά ιατρεία,
- νοσοκομειακή περίθαλψη,
- οδοντιατρική περίθαλψη,
- υπηρεσίες μεταφοράς ασθενών και διάσωσης.

Τι καλύπτεται;

Το δικαίωμα στις δωρεάν παροχές υγειονομικής περίθαλψης αφορά τη χρήση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι συμβεβλημένοι με το NFZ πάροχοι, οι οποίοι είναι ως εκ τούτου υποχρεωμένοι να παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες.

Οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης περιλαμβάνουν ιατρικό προσωπικό που εργάζεται στο πλαίσιο του καθεστώτος ασφάλισης υγείας (γενικοί γιατροί, οδοντίατροι), ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης (νοσοκομεία, υπηρεσίες πρώτων βοηθειών, κέντρα υγείας, εξωτερικά ιατρεία, κ.λπ.) και ιδιωτικά ιατρεία (ατομικά, εξειδικευμένα, ομαδικά).

Πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη

Η πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη περιλαμβάνει ιατρικές εξετάσεις και οδηγίες που παρέχονται από γιατρούς πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Προκειμένου να επιβεβαιώσει την αρχική διάγνωση, ο γιατρός μπορεί να παραπέμψει τον ασθενή σε ειδικό γιατρό ή στο νοσοκομείο για διαγνωστικές εξετάσεις.

Οδοντιατρική περίθαλψη

Το μεγαλύτερο ποσοστό των δαπανών για παροχές οδοντιατρικής περίθαλψης από συμβεβλημένους με το NFZ οδοντιάτρους βαρύνει τον δικαιούχο.

Δωρεάν παροχή οδοντιατρικής περίθαλψης εντός του γενικού καθεστώτος ασφάλισης υγείας προβλέπεται σε πολύ λίγες περιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται σε κανονισμό του Υπουργού Υγείας. Όλες οι υπηρεσίες και τα προϊόντα εκτός των ανωτέρω περιπτώσεων βαρύνουν τον ασθενή.

Νοσοκομειακή περίθαλψη

Κατά την περίοδο νοσηλείας στο νοσοκομείο, όλες οι διαδικασίες, οι εξετάσεις και τα φάρμακα είναι δωρεάν.

Φάρμακα και ιατρικά προϊόντα

Οι δικαιούχοι και οι έλκοντες δικαίωμα δύνανται να παίρνουν φάρμακα ή ιατρικά προϊόντα βάσει συνταγής η οποία εκδίδεται από γιατρό που εργάζεται στο πλαίσιο του συστήματος ασφάλισης υγείας ή από άλλο γιατρό ο οποίος είναι συμβεβλημένος με το NFZ και έχει ως εκ τούτου δικαίωμα συνταγογράφησης.

Στον επίσημο κατάλογο φαρμάκων γίνεται διάκριση των φαρμακευτικών ειδών σε τρεις κατηγορίες:

- για τα βασικά φάρμακα, οι ασθενείς καταβάλλουν σταθερό κόστος (3,25 PLN (0,82 ευρώ) ή 5,00 PLN (1,27 ευρώ)) το οποίο καθορίζεται από το υπουργείο Υγείας (*Minister Zdrowia*) και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,5% του ελάχιστου μισθού,
- για ειδικά πρόσθετα φάρμακα, οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν το 30 έως 50% του κόστους,
- για άλλα φάρμακα, οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν το 100% του κόστους.

Στα νοσοκομεία, τα φάρμακα χορηγούνται δωρεάν.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;

Οι ασθενείς μπορούν να επισκέπτονται γενικό γιατρό της επιλογής τους.

Τα εξωτερικά ιατρεία (κέντρα υγείας) λειτουργούν από Δευτέρα έως Παρασκευή, από τις 8 το πρωί ως τις 6 το απόγευμα. Μετά τις 6 μ.μ. τις εργάσιμες ημέρες, καθώς και τα σαββατοκύριακα και τις αργίες, παρέχουν τις υπηρεσίες τους επί 24ώρου βάσεως τα ιδρύματα που έχουν συνάψει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών εφημερίας. Τα ιδρύματα αυτά παρέχουν και υπηρεσίες εξωτερικών ιατρείων και επισκέψεις κατ' οίκον σε περίπτωση που ο ασθενής δεν είναι σε θέση να μετακινηθεί. Οι διευθύνσεις και οι τηλεφωνικοί αριθμοί των ιδρυμάτων που παρέχουν περίθαλψη επί 24ώρου βάσεως διατίθενται από τους παρόχους πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Οι ασθενείς που πρέπει να επισκεφθούν ειδικό γιατρό οφείλουν να έχουν παραπεμπτικό από γιατρό ο οποίος εργάζεται στο πλαίσιο του συστήματος ασφάλισης υγείας (γενικός ιατρός). Ωστόσο, παραπεμπτικό δεν χρειάζεται για τους ακόλουθους ειδικούς γιατρούς: γυναικολόγους, και μαιευτήρες, οδοντίατρους, δερματολόγους, αφροδισιολόγους, ογκολόγους, οφθαλμιάτρους και ψυχιάτρους. Παραπεμπτικό δεν απαιτείται και για ασθενείς που πάσχουν από φυματίωση, όσους έχουν προσβληθεί από τον ιό VIH, τους ανάπηρους πολέμου και τα θύματα πολιτικών διώξεων, τους αλκοολικούς, τους τοξικομανείς και τους εξαρτημένους από ψυχοδραστικές ουσίες που υποβάλλονται σε θεραπεία απεξάρτησης. Σε περίπτωση ατυχήματος, τραυματισμού, δηλητηρίασης ή απειλής της ζωής, ο δικαιούχος λαμβάνει τις αναγκαίες ιατρικές παροχές χωρίς παραπεμπτικό.

Οι ασθενείς που χρήζουν νοσοκομειακής περίθαλψης οφείλουν να έχουν παραπεμπτικό γιατρού.

Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Εάν διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε, τόσο εσείς όσο και η οικογένειά σας, να χρησιμοποιείτε τις υπηρεσίες δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης που παρέχονται εκεί. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η περίθαλψη θα είναι δωρεάν, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη νομοθεσία της κάθε χώρας.

Εάν προγραμματίζετε προσωρινή παραμονή (διακοπές, επαγγελματικό ταξίδι κ.λπ.) σε άλλη χώρα της ΕΕ ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, προμηθευτείτε την ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθενείας (EHIC) προτού αναχωρήσετε. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κάρτα EHIC και πώς να την αποκτήσετε παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ehic.europa.eu>.

Εάν προγραμματίζετε να εγκατασταθείτε μόνιμα σε άλλη χώρα της ΕΕ, περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά σας σχετικά με παροχές υγειονομικής περίθαλψης παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Η ασφάλιση ασθενείας παρέχει χρηματικές παροχές σε περίπτωση ασθενείας του ασφαλισμένου ή μέλους της οικογένειάς του ή σε περίπτωση εγκυμοσύνης.

Το ταμείο ασφάλισης υγείας καταβάλλει τις ακόλουθες παροχές: Επίδομα ασθενείας, αποκατάστασης, αποζημίωσης, μητρότητας και παιδικής μέριμνας.

Επίδομα ασθενείας (*Zasitek chorobowy*)

Το επίδομα ασθενείας είναι βασική παροχή που καταβάλλεται στο πλαίσιο της ασφάλισης ασθενείας. Κάθε ασφαλισμένος που ασθενεί κατά τη διάρκεια ισχύος της ασφάλισης ασθενείας δικαιούται το εν λόγω επίδομα από την 34η ημέρα ασθενείας (ή από την 15η ημέρα εάν ο μισθωτός έχει συμπληρώσει την ηλικία των 50 ετών). Οι ασφαλισμένοι δικαιούνται επίδομα ασθενείας μετά από 30 συνεχόμενες ημέρες ασφάλισης ασθενείας, εφόσον υπάγονται υποχρεωτικά στη συγκεκριμένη ασφάλιση ή μετά από 90 συνεχόμενες ημέρες ασφάλισης ασθενείας, εφόσον έχουν ασφαλιστεί προαιρετικά.

Επίδομα ασθενείας δικαιούνται από την πρώτη ημέρα ασφάλισης ασθενείας:

- οι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που καλύπτονται από ασφάλιση ασθενείας ή που υπάχθηκαν σε ασφάλιση ασθενείας μέσα σε διάστημα 90 ημερών από την ολοκλήρωση των σπουδών τους ή από την απόκτηση του απολυτηρίου/πτυχίου τους ·
- τα άτομα των οποίων η ανικανότητα προς εργασία οφείλεται σε ατύχημα καθ' οδόν ή από τον τόπο εργασίας τους ·
- οι ασφαλισμένοι με 10 τουλάχιστον χρόνια υποχρεωτικής ασφάλισης στον κλάδο ασθενείας ·
- οι βουλευτές και οι γερουσιαστές που υπάχθηκαν σε ασφάλιση ασθενείας μέσα σε διάστημα 90 ημερών από τη λήξη των καθηκόντων τους.

Το επίδομα ασθενείας καταβάλλεται βάσει ιατρικού πιστοποιητικού που βεβαιώνει την προσωρινή ανικανότητα · για το εν λόγω πιστοποιητικό χρησιμοποιείται το έντυπο ZLA του ZUS.

Επίδομα παιδικής μέριμνας (*Zasitek opiekuńczy*)

Το επίδομα παιδικής μέριμνας καταβάλλεται σε όλους τους ασφαλισμένους που εγκαταλείπουν την εργασία τους λόγω της ανάγκης να αναλάβουν προσωπικά τη φροντίδα υγιούς τέκνου ηλικίας έως 8 ετών ή ασθενούς τέκνου ηλικίας έως 14 ετών ή άλλου ασθενούς μέλους της οικογένειάς τους. Ως τέκνα θεωρούνται τα εξής πρόσωπα: φυσικά τέκνα εργαζόμενου ή του/της συζύγου του, υιοθετημένα τέκνα του ενός ή και των δύο συζύγων και άλλα τέκνα τα οποία ανατρέφονται και συντηρούνται από τον εργαζόμενο και τον/την σύζυγό του. Ο όρος «μέλη της οικογένειας» αναφέρεται σε: σύζυγο, φυσικούς γονείς, γονείς του/της συζύγου, παππούδες, αδελφια και τέκνα ηλικίας άνω των 14 ετών, εφόσον ζουν υπό την ίδια στέγη με τον ασφαλισμένο κατά την περίοδο της μέριμνας.

Η μητέρα και ο πατέρας του τέκνου δικαιούνται το εν λόγω επίδομα με τους ίδιους όρους, το οποίο όμως καταβάλλεται στον έναν μόνο γονέα και συγκεκριμένα σε αυτόν που υποβάλλει την αίτηση καταβολής του επιδόματος για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Το επίδομα χορηγείται μόνο υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν άλλα πρόσωπα υπό την ίδια στέγη τα οποία θα μπορούσαν να αναλάβουν τη φροντίδα του τέκνου ή του ασθενούς μέλους της οικογένειας. Ωστόσο, στα λοιπά αυτά πρόσωπα υπό την ίδια στέγη δεν περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: πρόσωπα με πλήρη ανικανότητα προς εργασία,

ασθενή πρόσωπα, πρόσωπα με σωματική ή πνευματική αναπηρία λόγω ηλικίας, πρόσωπα που διευθύνουν γεωργική εκμετάλλευση ή ασκούν οικονομική δραστηριότητα εκτός γεωργίας και δεν μπορούν να ρυθμίζουν ελεύθερα το ωράριο εργασίας τους.

Επίδομα αποκατάστασης (*Zasitek rehabilitacyjny*)

Το επίδομα αποκατάστασης χορηγείται στους ασφαλισμένους που δεν δικαιούνται πλέον επίδομα ασθενείας, αλλά εξακολουθούν να είναι ανίκανοι προς εργασία. Το επίδομα αποκατάστασης μπορεί να καταβάλλεται καθ' όλο το χρονικό διάστημα που απαιτείται μέχρι την αποκατάσταση της ικανότητας προς εργασία, με ανώτατο όριο, ωστόσο, τους 12 μήνες. Η απόφαση χορήγησης του επιδόματος αποκατάστασης λαμβάνεται από το αρμόδιο γραφείο του ZUS, με βάση την αξιολόγηση εξουσιοδοτημένου γιατρού από το ZUS.

Αντισταθμιστικό επίδομα (*Zasitek wyrównawczy*)

Το αντισταθμιστικό επίδομα καταβάλλεται μόνο στους ασφαλισμένους μισθωτούς. Χορηγείται στα άτομα των οποίων ο μηνιαίος μισθός μειώνεται διότι βρίσκονται σε κατάσταση επαγγελματικής επανακατάρτισης. Η ανάγκη τέτοιας κατάρτισης αξιολογείται από το κέντρο ιατρικής της εργασίας της αρμόδιας περιφέρειας (βοεβοδάτο) ή από εξουσιοδοτημένο γιατρό του ZUS.

Τι καλύπτεται;

Επίδομα ασθενείας

Κατά τη διάρκεια των 33 πρώτων ημερών, ο μισθωτός εξακολουθεί να αμείβεται από τον εργοδότη του. Το επίδομα καταβάλλεται για κάθε ημέρα ανικανότητας προς εργασία, συμπεριλαμβανομένων των επίσημων αργιών. Υπολογίζεται με βάση το 1/30 των μηνιαίων αποδοχών του. Καταβάλλεται κατά τη διάρκεια της περιόδου ανικανότητας προς εργασία, η οποία δεν μπορεί, όμως, να υπερβαίνει τις 182 ημέρες ή τις 270 ημέρες εάν η ανικανότητα οφείλεται σε φυματίωση ή προκύπτει κατά την περίοδο εγκυμοσύνης.

Το ύψος του επιδόματος ασθενείας μπορεί να φτάσει το 80% της βάσης υπολογισμού και το 70% της βάσης υπολογισμού για την περίοδο νοσηλείας σε νοσοκομείο. Εάν η ανικανότητα προς εργασία οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή σε επαγγελματική ασθένεια, ή εάν προκύψει κατά την εγκυμοσύνη ή εάν απορρέει από την ανάγκη διεξαγωγής ιατρικών εξετάσεων για δωρεά κυττάρων, ιστών ή οργάνων ή κατά τη διάρκεια διαδικασίας λήψης κυττάρων, ιστών ή οργάνων, το επίδομα ασθενείας που καταβάλλεται ανέρχεται στο 100% του ποσού της βάσης υπολογισμού (όπως και για την περίοδο νοσηλείας σε νοσοκομείο).

Επίδομα παιδικής μέριμνας

Το επίδομα παιδικής μέριμνας καταβάλλεται καθ' όλη τη διάρκεια της άδειας από την εργασία, λόγω της ανάγκης προσωπικής φροντίδας του τέκνου, η οποία δεν μπορεί, όμως, να υπερβαίνει τις 60 ημέρες ανά ημερολογιακό έτος, εάν η φροντίδα παρέχεται σε τέκνο κάτω των 8 ετών ή σε ασθενές τέκνο κάτω των 14 ετών, ή τις 14 ημέρες ανά ημερολογιακό έτος σε περίπτωση τέκνου άνω των 14 ετών ή άλλου ασθενούς μέλους της οικογένειας. Η συνολική περίοδος καταβολής του επιδόματος παιδικής μέριμνας το οποίο χορηγείται για τη φροντίδα τέκνων ή άλλων μελών της οικογένειας για διάφορους λόγους, και ανεξαρτήτως του αριθμού των μελών της οικογένειας που χρήζουν τέτοιας φροντίδας, δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 60 ημέρες (ή τις 14 ημέρες) ανά ημερολογιακό έτος. Το ύψος του επιδόματος ανέρχεται στο 80% της βάσης υπολογισμού. Η βάση υπολογισμού για τους μισθωτούς είναι ο μέσος μηνιαίος μισθός που λάμβανε ο δικαιούχος κατά τους 12 μήνες που προηγήθηκαν της ανικανότητας προς εργασία.

Επίδομα αποκατάστασης

Το επίδομα αποκατάστασης μπορεί να ανέλθει κατ' ανώτατο όριο στο 90% της βάσης υπολογισμού κατά τις πρώτες 90 ημέρες χορήγησής του, και στο 75% της βάσης υπολογισμού για το υπόλοιπο διάστημα. Εάν η ανικανότητα προς εργασία οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή σε επαγγελματική ασθένεια, ή εάν προκύψει κατά την εγκυμοσύνη, η εν λόγω παροχή ανέρχεται στο 100% της βάσης υπολογισμού του επιδόματος ασθένειας.

Αντισταθμιστικό επίδομα

Η αντισταθμιστική παροχή καθίσταται οφειλόμενη και καταβλητέα καθ' όλο το διάστημα της επαγγελματικής επανακατάρτισης, με ανώτατο όριο τους 24 μήνες. Το αντισταθμιστικό επίδομα Ισούται με τη διαφορά ανάμεσα στον μέσο μηνιαίο μισθό που λάμβανε ο ενδιαφερόμενος του 12 μήνες που προηγήθηκαν πριν από την επανακατάρτισή του και τον μειωμένο μηνιαίο μισθό.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθένειας σε χρήμα;

Η ανικανότητα προς εργασία πιστοποιείται από συμβεβλημένο γιατρό από την πρώτη κίολας ημέρα επέλευσής της. Είναι δυνατόν να χρειαστεί επανεξέταση από εγκεκριμένο γιατρό της κοινωνικής ασφάλισης.

Ο ασφαλισμένος υποχρεούται από τη νομοθεσία να υποβάλει ιατρικό πιστοποιητικό στον υπόχρεο καταβολής εισφορών εντός επτά ημερών από την ημερομηνία λήψης του πιστοποιητικού. Σε περίπτωση καθυστέρησης, το ποσό του επιδόματος ασθένειας και φροντίδας μειώνεται κατά 25% από την όγδοη ημέρα μετά τη λήψη του πιστοποιητικού.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθένειας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Κατά κανόνα, οι παροχές ασθένειας σε χρήμα (δηλαδή παροχές που συνήθως αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται λόγω ασθένειας) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας.*

Όταν εγκαθίσταστε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, κάθε φορά που πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να δικαιούστε παροχή ασθένειας, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας της σχετικής από τις προαναφερθείσες χώρες. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την κάλυψη της ασφάλισης ασθένειας όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας

Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Το επίδομα μητρότητας (*zasiłek macierzyński*) καταβάλλεται σε όλες τις ασφαλισμένες οι οποίες, κατά τη διάρκεια ισχύος της ασφάλισης ασθενείας ή της άδειας για την ανατροφή τέκνου:

- γεννούν παιδί·
- αναλαμβάνουν την ανατροφή παιδιού ηλικίας έως επτά ετών και υποβάλλουν αίτηση υιοθεσίας αυτού του παιδιού·
- αναλαμβάνουν την ανατροφή παιδιού ηλικίας έως επτά ετών με σκοπό να το μεγαλώσουν ως ανάδοχη οικογένεια.

Δικαίωμα στο επίδομα μητρότητας έχει και ο πατέρας του τέκνου, εάν είναι ασφαλισμένος και εάν η μητέρα του τέκνου έχει λάβει τουλάχιστον 14 εβδομάδες άδεια μητρότητας. Σε αυτήν την περίπτωση, η τελευταία μπορεί να μεταφέρει το υπόλοιπο της άδειάς της στον πατέρα του τέκνου ο οποίος δικαιούται την άδεια μητρότητας ή διέκοψε τη βιοποριστική του δραστηριότητα προκειμένου να ασχοληθεί προσωπικά με το τέκνο. Εάν ο πατέρας δεν επιθυμεί να κάνει χρήση του υπολοίπου της άδειας μητρότητας, η μητέρα του τέκνου δεν μπορεί να διακόψει την άδειά της και είναι υποχρεωμένη να την εξαντλήσει.

Δικαίωμα στο επίδομα μητρότητας έχει και ο πατέρας του τέκνου, εάν είναι ασφαλισμένος, ή άλλο ασφαλισμένο μέλος της οικογένειας, σε περίπτωση που:

- η μητέρα έχει αποβιώσει ή έχει εγκαταλείψει το τέκνο και/ή
- οι προαναφερθέντες εγκαταλείπουν την εργασία τους ή κάθε άλλη βιοποριστική δραστηριότητα προκειμένου να ασχοληθούν με το τέκνο.

Τι καλύπτεται;

Το επίδομα μητρότητας καταβάλλεται καθ' όλη τη διάρκεια της άδειας μητρότητας. Το χρονικό διάστημα καταβολής του εξαρτάται από τον αριθμό των τέκνων που γεννιούνται στη διάρκεια ενός τοκετού, και αντιστοιχεί σε:

- 20 εβδομάδες σε περίπτωση γέννησης ενός τέκνου,
- 31 εβδομάδες σε περίπτωση γέννησης δύο τέκνων κατά τη διάρκεια ενός τοκετού,
- 33 εβδομάδες σε περίπτωση γέννησης τριών τέκνων κατά τη διάρκεια ενός τοκετού,
- 35 εβδομάδες σε περίπτωση γέννησης τεσσάρων τέκνων κατά τη διάρκεια ενός τοκετού,
- 37 εβδομάδες σε περίπτωση γέννησης πέντε ή περισσότερων τέκνων κατά τη διάρκεια ενός τοκετού.

Από την 1η Ιανουαρίου 2010, οι ασφαλισμένες που έχουν φέρει στον κόσμο παιδί δικαιούνται επίσης επίδομα μητρότητας για το διάστημα που καθορίζει η εργατική νομοθεσία ως περίοδο πρόσθετης άδειας μητρότητας με την ακόλουθη διάρκεια:

- σε περίπτωση γέννησης ενός τέκνου: δύο εβδομάδες κατ' ανώτατο όριο,
- σε περίπτωση πολλαπλού τοκετού: τρεις εβδομάδες κατ' ανώτατο όριο.

Το ύψος του εν λόγω επιδόματος ανέρχεται στο 100% της βάσης υπολογισμού του. Για τις μισθωτές, ισοδυναμεί με τον μέσο μηνιαίο μισθό που λάμβαναν κατά τους 12 ημερολογιακούς μήνες που προηγήθηκαν της ανικανότητας προς εργασία.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Για την καταβολή των επιδομάτων μητρότητας αρμόδιο είναι το ZUS ή ο εργοδότης, ενώ για τη χρηματοδότησή τους μόνο το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Το επίδομα μητρότητας χορηγείται βάσει πιστοποιητικού στο οποίο αναφέρεται η προβλεπόμενη ημερομηνία τοκετού για το διάστημα πριν από τον τοκετό, και βάσει της ληξιαρχικής πράξης γέννησης για το διάστημα μετά την ημερομηνία του τοκετού. Σε περίπτωση καταβολής του από το ZUS, χρησιμοποιείται το έντυπο Z-3.

Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις συντονισμού καλύπτουν παροχές μητρότητας και τις συναφείς παροχές πατρότητας. Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας.

Κατά κανόνα, οι παροχές σε χρήμα (δηλαδή παροχές που αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας*. Οι παροχές σε είδος (δηλαδή ιατρική περίθαλψη, φάρμακα και νοσοκομειακή περίθαλψη) παρέχονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας διαμονής σας, όπως εάν ήσασταν ασφαλισμένοι εκεί.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας

Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;

Η ασφάλιση για σύνταξη αναπηρίας (*renta*) προβλέπει παροχές σε χρήμα σε περίπτωση απώλειας χρηματικού εισοδήματος λόγω ανικανότητας προς εργασία. Σε αυτή την περίπτωση, όσοι καταβάλλουν εισφορές στη συγκεκριμένη ασφάλιση λαμβάνουν σύνταξη αναπηρίας σε αντιστάθμιση του απολεσθέντος εισοδήματος.

Στο πλαίσιο της ασφάλισης για σύνταξη αναπηρίας καταβάλλονται οι ακόλουθες παροχές:

- σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία (*renta z tytułu niezdolności do pracy*),
- σύνταξη κατάρτισης (*renta szkoleniowa*)
- σύνταξη επιζώντος (*renta rodzinna*) (βλ. Κεφάλαιο VII).

Η σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία καταβάλλεται στα άτομα που κρίνονται επισήμως μερικώς ή ολικώς ανάικα να ασκήσουν οποιαδήποτε βιοποριστική δραστηριότητα λόγω της κατάστασης της υγείας τους. Ολικώς ανάικα κρίνεται επισήμως το άτομο που έχει απωλέσει την ικανότητα επιτέλεσης οποιασδήποτε μορφής εργασίας. Μερικώς ανάικα κρίνεται επισήμως το άτομο που έχει απωλέσει σε σημαντικό βαθμό την ικανότητα επιτέλεσης της εργασίας που αντιστοιχεί στα επαγγελματικά του προσόντα.

Βασικό κριτήριο για τη χορήγηση σύνταξης αναπηρίας είναι η εμφάνιση ολικής ή μερικής ανικανότητας προς άσκηση βιοποριστικής δραστηριότητας λόγω μείωσης των σωματικών ή νοητικών ικανοτήτων και η διάγνωση ότι ο ασθενής δεν θα ανακτήσει την ικανότητα προς εργασία μετά από επανακατάρτιση. Η ανικανότητα προς εργασία αξιολογείται για διάστημα 5 ετών το πολύ, εκτός εάν η ιατρική γνωμάτευση βεβαιώνει ότι η ανικανότητα δεν θα πάψει να υφίσταται πριν από τη λήξη του εν λόγω διαστήματος, οπότε η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε διάστημα μεγαλύτερο των 5 ετών.

Η σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία καταβάλλεται σε όσους πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- βρίσκονται σε κατάσταση ανικανότητας προς εργασία ·
- μπορούν να προσκομίσουν δικαιολογητικά σχετικά με την απαιτούμενη περίοδο κάλυψης (καταβολής και μη καταβολής εισφορών) ·
- η ανικανότητα προς εργασία εμφανίστηκε κατά τη διάρκεια περιόδων ρητώς προβλεπομένων από το νόμο, για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια περιόδου ασφάλισης, μισθωτής εργασίας, είσπραξης επιδομάτων ανεργίας, είσπραξης επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας (ασθενείας ή περίθαλψης), ή το αργότερο 18 μήνες μετά την παρέλευση αυτών των περιόδων.

Οι απαιτούμενες περίοδοι καταβολής και μη καταβολής εισφορών ποικίλλουν ανάλογα με την ηλικία κατά την οποία ο ασφαλισμένος κατέστη ανάικος προς εργασία:

- 1 έτος εάν η ανικανότητα προς εργασία προέκυψε προτού ο ασφαλισμένος συμπληρώσει την ηλικία των 20 ετών ·
- 2 έτη εάν η ανικανότητα προς εργασία προέκυψε όταν ο ασφαλισμένος ήταν από 20 ως 22 ετών ·
- 3 έτη εάν η ανικανότητα προς εργασία προέκυψε όταν ο ασφαλισμένος ήταν από 22 ως 25 ετών ·
- 4 έτη εάν η ανικανότητα προς εργασία προέκυψε όταν ο ασφαλισμένος ήταν από 25 ως 30 ετών ·

- 5 έτη εάν η ανικανότητα προς εργασία προέκυψε μετά την ηλικία των 30 ετών.

Για όσους κατέστησαν ανίκανοι προς εργασία μετά την ηλικία των 30 ετών, η απαιτούμενη περίοδος 5 ετών πρέπει να περιλαμβάνεται στο διάστημα των 10 ετών που προηγείται της ημερομηνίας υποβολής της αίτησης χορήγησης σύνταξης αναπηρίας ή της ημερομηνίας εμφάνισης της αναπηρίας.

Επίδομα κατάρτισης (*Renta szkoleniowa*)

Δικαίωμα στη σύνταξη κατάρτισης έχουν όσοι πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να λάβουν σύνταξη αναπηρίας και διαθέτουν πιστοποιητικό αξιολόγησης το οποίο βεβαιώνει τη σκοπιμότητα επαγγελματικού αναπροσανατολισμού λόγω της ανικανότητάς τους να ασκήσουν τα συνήθη τους καθήκοντα. Αφού εγκριθεί η χορήγηση της σύνταξης κατάρτισης, ο συνταξιοδοτικός οργανισμός παραπέμπει τους ενδιαφερόμενους στο γραφείο απασχόλησης του *roniat*, ούτως ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να παρακολουθήσουν κύκλο κατάρτισης και να προετοιμαστούν για την άσκηση νέων δραστηριοτήτων. Το επίδομα κατάρτισης χορηγείται για διάστημα 6 μηνών, το οποίο μπορεί να μειωθεί ή να παραταθεί.

Το διάστημα χορήγησης μπορεί να μειωθεί εάν ο *starost* (ο αρμόδιος υπάλληλος του *roniat*) ενημερώσει τον συνταξιοδοτικό φορέα ότι:

- δεν υπάρχει καμία δυνατότητα επανεκπαίδευσης κάποιου ατόμου σε άλλο επάγγελμα,
- το εν λόγω άτομο δεν επιθυμεί να παρακολουθήσει επανεκπαίδευση.

Το καθορισμένο διάστημα μπορεί να επεκταθεί για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η επαγγελματική επανεκπαίδευση, σε καμία περίπτωση, όμως, δεν μπορεί να υπερβεί τους 30 μήνες. Αυτό σημαίνει ότι η χορήγηση του επιδόματος κατάρτισης δεν μπορεί να υπερβεί τους 36 μήνες κατ' ανώτατο όριο.

Τι καλύπτεται;

Το ύψος της σύνταξης αναπηρίας υπολογίζεται ως ακολούθως:

- σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία:
 - i. 24% του βασικού ποσού,
 - ii. 1,3% της βάσης υπολογισμού για κάθε έτος των περιόδων καταβολής εισφορών,
 - iii. 0,7% της βάσης υπολογισμού για κάθε έτος των περιόδων μη καταβολής εισφορών,
 - iv. 0,7% της βάσης υπολογισμού για κάθε υπόλοιπο έτος μέχρι να συμπληρωθούν 25 έτη υπηρεσίας, από την ημέρα υποβολής της αίτησης χορήγησης σύνταξης αναπηρίας μέχρι την ημέρα που ο δικαιούχος συμπληρώνει την ηλικία των 60 ετών.
- σύνταξη αναπηρίας λόγω μερικής ανικανότητας προς εργασία: 75% της σύνταξης αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία ·
- σύνταξη αναπηρίας λόγω ολικής ανικανότητας προς εργασία και αυτόνομη διαβίωση, με επικουρικό επίδομα φροντίδας
- σύνταξη κατάρτισης : 75% της βάσης υπολογισμού της σύνταξης αναπηρίας, το οποίο όμως δεν μπορεί να είναι μικρότερο από την χαμηλότερη σύνταξη αναπηρίας λόγω μερικής ανικανότητας προς εργασία.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές αναπηρίας;

Η ανικανότητα προς εργασία αξιολογείται από γιατρό εξουσιοδοτημένο από το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ZUS), ο οποίος εκδίδει πιστοποιητικό αξιολόγησης. Το εν λόγω

πιστοποιητικό επιτρέπει στον αρμόδιο συνταξιοδοτικό οργανισμό να λάβει απόφαση για τις παροχές που συνδέονται με την αξιολόγηση της ανικανότητας προς εργασία.

Ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να προσφύγει στην ομάδα αξιολόγησης του ZUS κατά της απόφασης αξιολόγησης του εξουσιοδοτημένου γιατρού, εντός δύο εβδομάδων από την πρώτη αξιολόγηση. Η εν λόγω προσφυγή πρέπει να υποβληθεί στην αρμόδια μονάδα του ZUS της περιοχής που διαμένετε.

Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ο αρμόδιος φορέας της χώρας στην οποία αιτείστε σύνταξη αναπηρίας λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης ή μόνιμης διαμονής που έχετε συμπληρώσει δυνάμει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο για τη θεμελίωση δικαιώματος παροχών αναπηρίας.

Οι παροχές αναπηρίας καταβάλλονται ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία.* Οι απαραίτητοι διοικητικοί έλεγχοι και ιατρικές εξετάσεις γίνονται κατά κανόνα από τον αρμόδιο φορέα της χώρας στην οποία κατοικείτε. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να σας ζητηθεί να επιστρέψετε στη χώρα από την οποία λαμβάνετε τη σύνταξή σας για να πραγματοποιήσετε εκεί τις εν λόγω εξετάσεις, εφόσον σας το επιτρέπει η κατάσταση της υγείας σας.

Κάθε χώρα εφαρμόζει τα δικά της κριτήρια για τον προσδιορισμό του βαθμού αναπηρίας. Κατά συνέπεια, ενδέχεται ορισμένες χώρες να αναγνωρίζουν για κάποιο πρόσωπο βαθμό αναπηρίας 70%, ενώ σε άλλες χώρες το ίδιο πρόσωπο δεν θεωρείται διόλου ανάπηρο βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν εναρμονίζονται αλλά απλώς συντονίζονται από τις διατάξεις της ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος

Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε στην Πολωνία το 1999, θεσπίστηκε μια διαφοροποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας όσον αφορά τη χορήγηση σύνταξης γήρατος (*emerytura*) βάσει της ηλικίας των ασφαλισμένων. Συνεπώς, προβλέπονται διαφορετικές διατάξεις για τις τρεις ακόλουθες ηλικιακές ομάδες:

- τους γεννηθέντες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1949·
- τους γεννηθέντες από 1 Ιανουαρίου 1949 έως 31 Δεκεμβρίου 1968·
- τους γεννηθέντες μετά την 31η Δεκεμβρίου 1968.

Όσοι γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1949 δικαιούνται σύνταξη γήρατος εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- έχουν συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδότησης, δηλαδή 60 έτη για τις γυναίκες και 65 έτη για τους άνδρες·
- μπορούν να αποδείξουν την απαιτούμενη περίοδο ασφάλισης, δηλαδή 20 έτη για τις γυναίκες και 25 έτη για τους άνδρες.

Δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος θεμελιώνεται επίσης μετά από περίοδο ασφάλισης 15 ετών για τις γυναίκες και 20 ετών για τους άνδρες. Πάντως, εάν η σύνταξη γήρατος των εν λόγω ατόμων είναι χαμηλότερη από την ελάχιστη σύνταξη γήρατος που εγγυάται το καθεστώς ασφάλισης, δεν αυξάνεται στο επίπεδο της ελάχιστης σύνταξης.

Οι γεννηθέντες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1949 δικαιούνται επίσης πρόωρη συνταξιοδότηση εάν πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- οι γυναίκες πρέπει να έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 55 ετών και να μπορούν να αποδείξουν τουλάχιστον 30 έτη περιόδων καταβολής και μη καταβολής εισφορών, ή τουλάχιστον 20 έτη περιόδων καταβολής και μη καταβολής εισφορών, εάν έχουν κριθεί επισήμως ολικά ανίκανες προς εργασία·
- οι άνδρες πρέπει να έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 60 ετών, να μπορούν να αποδείξουν τουλάχιστον 25 έτη περιόδων καταβολής και μη καταβολής εισφορών και να έχουν κριθεί επισήμως ολικά ανίκανοι προς εργασία.

Δικαίωμα πρόωρης συνταξιοδότησης έχουν επίσης τα άτομα που μπορούν να αποδείξουν τουλάχιστον 20 έτη ασφάλισης (οι γυναίκες) ή 25 έτη ασφάλισης (οι άνδρες), εκ των οποίων τουλάχιστον 15 έτη (10 έτη σε ορισμένες περιπτώσεις) εργασίας υπό ειδικές συνθήκες ή εργασίας ειδικής φύσης. Όσοι πληρούν τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις δύνανται να συνταξιοδοτηθούν στην ηλικία για τις ειδικές επαγγελματικές κατηγορίες την οποία προβλέπει ο κανονισμός περί ηλικίας συνταξιοδότησης των μισθωτών που εργάζονται υπό ειδικές συνθήκες ή που εκτελούν καθήκοντα ειδικής φύσης.

Για ορισμένες ειδικές κατηγορίες ασφαλισμένων, όπως οι ανάπηροι πολέμου ή οι στρατιωτικοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι εκπαιδευτικοί, οι μεταλλωρύχοι και οι σιδηροδρομικοί υπάλληλοι, ισχύουν ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της σύνταξης γήρατος.

Οι γεννηθέντες από 1 Ιανουαρίου 1949 έως 31 Δεκεμβρίου 1968 έχουν τη δυνατότητα πρόωρης συνταξιοδότησης υπό τους ίδιους ακριβώς όρους με τις προηγούμενες κατηγορίες ατόμων εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- δεν υπάγονται σε κανένα ανοιχτό συνταξιοδοτικό ταμείο ·
- πληρούν στις 31 Δεκεμβρίου 2008 τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ώστε να δικαιούνται σύνταξη γήρατος.

Οι ασφαλισμένοι που γεννήθηκαν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1948 και μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2008 δεν συμπληρώνουν την ηλικία συνταξιοδότησης που απαιτείται προκειμένου να δικαιούνται σύνταξη γήρατος (λόγω εργασίας υπό ειδικές συνθήκες ή λόγω εργασίας ειδικής φύσης, λόγω δημιουργικής ή καλλιτεχνικής εργασίας), ή σύνταξη γήρατος των μεταλλωρύχων, ή σύνταξη γήρατος λόγω άσκησης του επαγγέλματος του μεταλλωρύχου για ορισμένα χρονικά διαστήματα ή σύνταξη γήρατος των σιδηροδρομικών υπαλλήλων, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν πριν από την ηλικία των 60 ετών, όσον αφορά τις γυναίκες, ή των 65 ετών, όσον αφορά τους άνδρες εάν, την 1η Ιανουαρίου 1999, μπορούν να αποδείξουν:

- περίοδο εργασίας υπό ειδικές συνθήκες ή ειδικής φύσης η οποία θεμελιώνει δικαίωμα στη σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 60 ετών (για τις γυναίκες) και των 65 ετών (για τους άνδρες) ·
- περιόδους καταβολής και μη καταβολής εισφορών 20 τουλάχιστον ετών για τις γυναίκες και 25 ετών για τους άνδρες.

Από το 2009, οι μισθωτοί που απασχολούνταν μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999 και/ή μετά την 31η Δεκεμβρίου 2008 υπό ειδικές συνθήκες ή σε εργασίες ειδικής φύσης δικαιούνται επίσης μεταβατική σύνταξη (*emerytura pomostowa*). Μεταβατική σύνταξη μπορούν να ζητήσουν οι ασφαλισμένοι οι οποίοι, μεταξύ άλλων, έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 55 ετών (γυναίκες) και των 60 ετών (άνδρες), και έχουν συμπληρώσει περίοδο ασφάλισης τουλάχιστον 20 ετών (γυναίκες) και 25 ετών (άνδρες), συμπεριλαμβανομένης περιόδου απασχόλησης 15 ετών τουλάχιστον υπό ειδικές συνθήκες ή σε εργασίες ειδικής φύσης. Η διακοπή της σχέσης εργασίας αποτελεί πρόσθετη προϋπόθεση χορήγησης της εν λόγω σύνταξης. Το ύψος της μεταβατικής σύνταξης υπολογίζεται όπως ακριβώς το ύψος της «νέας» σύνταξης γήρατος. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης του εκάστοτε ασφαλισμένου, λαμβάνεται πάντοτε υπόψη το μέσο προσδόκιμο ζωής των ατόμων ηλικίας 60 ετών. Το δικαίωμα στη μεταβατική σύνταξη παύει να ισχύει την ημέρα που προηγείται της ημερομηνίας κτήσης του δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος ή, εάν ο ενδιαφερόμενος δεν δικαιούται σύνταξη γήρατος, την ημέρα που προηγείται του προβλεπόμενου από τη νομοθεσία ηλικιακού ορίου συνταξιοδότησης.

Όσοι γεννήθηκαν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1968 αποκτούν δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος μόλις συμπληρώσουν την ηλικία των 60 ετών, όσον αφορά τις γυναίκες, ή των 65 ετών, όσον αφορά τους άνδρες. Σε αυτή την περίπτωση, δεν οφείλουν να δικαιολογήσουν καμία ελάχιστη περίοδο ασφάλισης προκειμένου να αποκτήσουν δικαίωμα σε σύνταξη. Γι' αυτή την κατηγορία ασφαλισμένων, το ύψος της σύνταξης γήρατος προκύπτει με διαίρεση της βάσης υπολογισμού δια του μέσου προσδόκιμου ζωής που ισχύει για τα άτομα της ηλικίας στην οποία αποφασίζει να συνταξιοδοτηθεί ο ασφαλισμένος.

Τι καλύπτεται;

Το ύψος των προαναφερθεισών συντάξεων γήρατος εξαρτάται από τα ακόλουθα στοιχεία:

- το ύψος της βάσης υπολογισμού ·
- τον αριθμό των περιόδων καταβολής και μη καταβολής εισφορών που μπορεί να αποδείξει ο ασφαλισμένος ·
- το ποσό βάσης που ισχύει κατά την ημερομηνία θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος.

Η βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος είναι αυτή που ισχύει για τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ή ασφάλισης γήρατος, όπως προβλέπονται από τις διατάξεις της πολωνικής νομοθεσίας και οι οποίες καταβάλλονται για διάστημα δέκα συναπτων ημερολογιακών ετών εντός των 20 τελευταίων ημερολογιακών ετών που προηγούνται ακριβώς του έτους υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης.

Προκειμένου να καθοριστεί η βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος, ο ασφαλισμένος έχει ομοίως τη δυνατότητα να επιλέξει τον μέσο όρο των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης 20 ημερολογιακών ετών από όλη την περίοδο ασφάλισης.

Η εν λόγω βάση υπολογισμού προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του ατομικού συντελεστή βάσης επί το ποσό βάσης.

Το ποσό βάσης αντιστοιχεί στο 100% του μέσου μισθού μείον τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, τις οποίες κατέβαλε ο ασφαλισμένος καθ' όλη τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους. Το ποσό βάσης καθορίζεται ετησίως και ισχύει από την 1η Μαρτίου κάθε ημερολογιακού έτους μέχρι την τελευταία ημέρα του μηνός Φεβρουαρίου του επόμενου ημερολογιακού έτους.

Το ύψος της σύνταξης γήρατος ανέρχεται στο:

- 24% του ποσού βάσης το οποίο καθορίζεται όπως εξηγείται ανωτέρω,
- 1,3% της βάσης υπολογισμού του για κάθε έτος των περιόδων καταβολής εισφορών ·
- 0,7% της βάσης υπολογισμού του για κάθε έτος των περιόδων μη καταβολής εισφορών, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών κανονιστικών ρυθμίσεων.

Η ελάχιστη σύνταξη που προβλέπει η νομοθεσία ανέρχεται σε 728,18 PLN (185 ευρώ) και η μέγιστη στο 100% του μισθού αναφοράς.

Ο αριθμός των περιόδων μη καταβολής εισφορών που λαμβάνονται υπόψη περιορίζεται στο ένα τρίτο των περιόδων καταβολής εισφορών, κατ' ανώτατο όριο.

Για τους γεννηθέντες μετά την 31η Δεκεμβρίου 1968, η βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος ισούται με το συνολικό ύψος των εισφορών που έχει καταβάλει ο ασφαλισμένος μέχρι το τέλος του μήνα που προηγείται του μήνα από τον οποίο δικαιούται τη σύνταξη γήρατος. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει τις εισφορές για την ασφάλιση σύνταξης γήρατος, την ετήσια αναπροσαρμογή και το αρχικό κεφάλαιο δεόντως αναπροσαρμοσμένο (αν ο ασφαλισμένος καλυπτόταν από την ασφάλιση πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999).

Η ηλικία του ασφαλισμένου κατά την ημέρα συνταξιοδότησής του εκφράζεται σε έτη και μήνες. Το μέσο προσδόκιμο ζωής είναι στατιστικός αριθμός που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των μηνών κατά τους οποίους θα καταβάλλεται, κατά μέσο όρο, κάθε νέα σύνταξη γήρατος. Η υπέρβαση του εν λόγω αριθμού μηνών δεν επηρεάζει σε καμία περίπτωση το ύψος ή την αναπροσαρμογή της σύνταξης που θα καταβάλλεται στο μέλλον.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;

Όλοι οι υπόχρεοι καταβολής εισφορών οφείλουν να υποβάλουν αίτηση κοινωνικής ασφάλισης εντός 7 ημερών από τη στιγμή που γεννάται η υποχρέωση ασφάλισης (δηλαδή, από την υπογραφή της σύμβασης εργασίας, εάν είναι μισθωτοί, ή από την έναρξη ίδιας δραστηριότητας, εάν είναι αυτοαπασχολούμενοι). Την εν λόγω αίτηση πρέπει να υποβάλλουν όλοι όσοι καλύπτονται υποχρεωτικά από τις ασφαλίσεις γήρατος και αναπηρίας.

Όσοι καλύπτονται από προαιρετική κοινωνική ασφάλιση μπορούν να υποβάλλουν την αίτησή τους όποτε το επιθυμούν. Οι αιτήσεις κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να υποβάλλονται στο ZUS μέσω ενός ειδικού ηλεκτρονικού εντύπου που εκδίδει το ZUS, το οποίο είναι διαθέσιμο στους υπόχρεους καταβολής εισφορών. Δεκτές γίνονται και εκτυπώσεις καλής ποιότητας του εν λόγω εντύπου.

Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ για τις συντάξεις γήρατος αφορούν αποκλειστικά τα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα και όχι τυχόν εταιρικά, επαγγελματικά ή ιδιωτικά συστήματα. Οι διατάξεις αυτές εγγυώνται ότι:

- Σε κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί, το ασφαλιστικό ιστορικό σας διατηρείται μέχρι να φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης στην εκάστοτε χώρα.
- Κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, η Νορβηγία και η Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί οφείλει να σας καταβάλει σύνταξη γήρατος, όταν φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης. Το ποσό που θα λαμβάνετε από κάθε χώρα εξαρτάται από τη διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψής σας σε αυτή.
- Η σύνταξή σας θα σας καταβάλλεται οπουδήποτε διαμένετε στην ΕΕ (και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία).*

Οφείλετε να υποβάλετε την αίτησή σας στον φορέα συνταξιοδότησης της χώρας της ΕΕ (ή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας) όπου ζείτε, εκτός εάν δεν έχετε εργαστεί ποτέ εκεί. Σε τέτοια περίπτωση, πρέπει να υποβάλετε την αίτησή σας στη χώρα όπου εργαστήκατε για τελευταία φορά.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων

Πότε δικαιούστε παροχές επιζώντων;

Η σύνταξη επιζώντος (*renta rodzinna*) καταβάλλεται στα επιζώντα μέλη της οικογένειας των ασφαλισμένων οι οποίοι, κατά τη στιγμή του θανάτου τους, λάμβαναν σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία, ή των ασφαλισμένων οι οποίοι πληρούσαν τις προϋποθέσεις για να αιτηθούν σύνταξη γήρατος ή ανικανότητας προς εργασία. Κατά την αξιολόγηση του δικαιώματος σε σύνταξη επιζώντος, λαμβάνεται ως δεδομένο ότι ο αποβιώσας τελούσε υπό ολική ανικανότητα προς εργασία.

Σύνταξη επιζώντος μπορούν να ζητήσουν οι ακόλουθες κατηγορίες ατόμων:

- τα τέκνα, περιλαμβανομένων των τέκνων του ασφαλισμένου, των τέκνων του άλλου συζύγου και των θετών τέκνων, τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 16 ετών, ή των 25 ετών εάν σπουδάζουν. Η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ηλικίας στα τέκνα που κρίθηκαν επισήμως ολικώς ανίκανα προς εργασία προτού συμπληρώσουν την ηλικία των 16 ετών ή των 25 ετών εάν εξακολουθούν να σπουδάζουν.
- τα εγγόνια, τα αδέρφια και τα άλλα τέκνα που ανέθρεψε και συντηρούσε ο ασφαλισμένος προτού ενηλικιωθούν, εάν πληρούν αμφότερες τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - i. ο μισθωτός ή ο συνταξιούχος ανέλαβε την ευθύνη τους τουλάχιστον ένα χρόνο πριν από τον θάνατό του, εκτός και εάν ο εν λόγω θάνατος οφείλεται σε ατύχημα
 - ii. δεν δικαιούνται καμία σύνταξη εάν επιζούν των γονέων τους, εάν οι γονείς τους είναι ανίκανοι να τα συντηρήσουν ή εάν ο μισθωτός, ο/η συνταξιούχος ή ο/η σύζυγός του/της είναι οι νόμιμοι κηδεμόνες τους βάσει δικαστικής απόφασης.
- η χήρα/ο χήρος εάν, τη στιγμή του θανάτου του/της συζύγου της/του, έχει συμπληρώσει την ηλικία των 50 ετών ή εάν τελεί υπό ανικανότητα προς εργασία. Την εν λόγω σύνταξη δικαιούται, ομοίως, εάν δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία των 50 ετών αλλά αναθρέφει τουλάχιστον ένα από τα τέκνα, εγγόνια ή αδέρφια του αποβιώσαντα κάτω των 16 ετών τα οποία μπορούν να λάβουν τη σύνταξη επιζώντος του αποβιώσαντα. Εάν το τέκνο, το εγγόνι ή ο αδελφός/ αδελφή του αποβιώσαντα σπουδάζει, η χήρα/ο χήρος μπορεί επίσης να λάβει τη σύνταξη επιζώντος μέχρι να συμπληρώσει το τέκνο την ηλικία των 18 ετών. Μπορεί επίσης να λάβει την εν λόγω σύνταξη εάν φροντίζει τέκνο σε κατάσταση ολικής ανικανότητας προς εργασία. Τη σύνταξη επιζώντος δικαιούται επίσης η χήρα/ο χήρος που έχει συμπληρώσει την ηλικία των 50 ετών, που καθίσταται ανίκανη/ανίκανος προς εργασία το πολύ 5 χρόνια μετά τον θάνατο του/της συζύγου ή αφού σταμάτησε να φροντίζει τέκνο κάτω των 16 ετών (ή των 18 ετών εάν το τέκνο σπουδάζει) ή τέκνο που έχει κριθεί επισήμως ολικώς ανίκανο προς εργασία. Οι διαζευγμένοι ή οι χήροι, οι οποίοι, τη στιγμή του θανάτου του συζύγου τους, δεν συμβίωναν μαζί, μπορούν να λάβουν τη σύνταξη επιζώντος εάν, εκτός από τις προϋποθέσεις που ισχύουν για τους χήρους κατά τη στιγμή του θανάτου του συζύγου, ο τελευταίος κατέβαλλε διατροφή δυνάμει δικαστικής απόφασης ή συμφωνίας συναφθείσας στο δικαστήριο.
- οι γονείς μπορούν να λάβουν σύνταξη επιζώντος εάν πληρούν τις ίδιες προϋποθέσεις με τους χήρους ή εάν το θανόν τέκνο τους συνεισέφερε σημαντικά στα έξοδα διαβίωσής τους.

Οι χήροι ή τα παιδιά δεν χάνουν το δικαίωμα στη σύνταξη επιζώντος σε περίπτωση που (ξανα)παντρευτούν.

Επίδομα για έξοδα κηδείας (*Zasitek pogrzebowy*)

Το επίδομα για έξοδα κηδείας καταβάλλεται σε περίπτωση θανάτου:

- του ασφαλισμένου ·
- ατόμου που λαμβάνει σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας
- ατόμου το οποίο, κατά τη στιγμή του θανάτου του, δεν λάμβανε σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας αλλά πληρούσε τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να τη ζητήσει ·
- Μέλους της οικογένειας ατόμων που εμπίπτουν στις περιπτώσεις που περιγράφονται στα σημεία 1 ή 2 ανωτέρω

Τι καλύπτεται;

Το ύψος της σύνταξης επιζώντος ανέρχεται:

- για έναν έλκοντα δικαίωμα: στο 85% της σύνταξης την οποία θα λάμβανε ο αποβιώσας ασφαλισμένος ·
- για δύο έλκοντες δικαίωμα: στο 90% της σύνταξης την οποία θα λάμβανε ο αποβιώσας ασφαλισμένος ·
- για τρεις ή περισσότερους έλκοντες δικαίωμα: στο 95% της σύνταξης την οποία θα λάμβανε ο αποβιώσας ασφαλισμένος ·

Η ελάχιστη σύνταξη που προβλέπει η νομοθεσία ανέρχεται σε 728,18 PLN (185 ευρώ). Όλα τα μέλη της οικογένειας που δικαιούνται σύνταξη επιζώντος λαμβάνουν μία κοινή σύνταξη επιζώντος η οποία, εν ανάγκη, κατανέμεται ισόποσα μεταξύ των δικαιούχων.

Το επίδομα για τα έξοδα κηδείας καταβάλλεται εφάπαξ. Το επίδομα αυτό μπορεί να δοθεί στο άτομο που κάλυψε τα έξοδα της κηδείας ή στον εργοδότη, σε κέντρο κοινωνικής πρόνοιας, σε κοινότητα, σε *ρονιάτ* (περιφέρεια), ή σε νομικό πρόσωπο της Καθολικής Εκκλησίας ή άλλου θρησκευτικού δόγματος, εφόσον κάλυψαν τα έξοδα της κηδείας. Το επίδομα για τα έξοδα κηδείας, το οποίο καταβάλλεται με τη μορφή κατ' αποκοπή ποσού, ανέρχεται σε 4.000 PLN (1.015 ευρώ). Το δικαίωμα στο επίδομα αυτό εκπνέει εάν η αίτηση δεν υποβληθεί μέσα σε διάστημα 12 μηνών από την ημερομηνία του θανάτου του ατόμου για το οποίο θα χορηγούνταν το επίδομα.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές επιζώντων;

Η απόφαση χορήγησης της σύνταξης γήρατος ή επιζώντος λαμβάνεται από τον αρμόδιο - βάσει του τόπου κατοικίας του αιτούντος - συνταξιοδοτικό οργανισμό. Η διαδικασία χορήγησης της σύνταξης ξεκινά με την υποβολή αίτησης από τον ενδιαφερόμενο. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο συνταξιοδοτικός οργανισμός εκδίδει τις αποφάσεις του μέσα σε διάστημα 30 ημερών από τη στιγμή πλήρωσης και της τελευταίας εκ των προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη χορήγηση του δικαιώματος στη σύνταξη.

Ο αιτών δικαιούται να ασκήσει να προσφύγει κατά της απόφασης του συνταξιοδοτικού οργανισμού. Όποιος δεν συμφωνεί με τη ληφθείσα απόφαση δικαιούται να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης της περιφέρειας μέσα σε διάστημα ενός μηνός από την κοινοποίησή της. Η εν λόγω προσφυγή πρέπει να κατατίθεται μέσω του συνταξιοδοτικού οργανισμού που έλαβε την απόφαση.

Το δικαίωμά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι κανόνες που ισχύουν για τις συντάξεις επιζώντων συζύγων ή ορφανών τέκνων και για τα επιδόματα θανάτου είναι εν γένει οι ίδιοι με εκείνους που ισχύουν για τις συντάξεις αναπηρίας και γήρατος (βλ. κεφάλαια V και VI). Συγκεκριμένα, οι συντάξεις επιζώντων και τα επιδόματα θανάτου πρέπει να καταβάλλονται χωρίς μειώσεις, τροποποιήσεις ή αναστολές

ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του επιζώντος συζύγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη Νορβηγία ή στην Ελβετία*.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VIII: Παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών

Πότε δικαιούστε παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών;

Η ασφάλιση κατά εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών είναι υποχρεωτική για την πλειοψηφία όσων ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα. Η προαιρετική ασφάλιση κατά εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών δεν είναι εφικτή.

Στο πλαίσιο της ασφάλισης ατυχημάτων καταβάλλονται οι παροχές ασθενείας, η σύνταξη αναπηρίας και οι αποζημιώσεις λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας.

Οι παροχές ασθενείας

- Το επίδομα ασθενείας (*zasiłek chorobowy*) καταβάλλεται στους ασφαλισμένους των οποίων η ανικανότητα προς εργασία οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή σε επαγγελματική ασθένεια. Το επίδομα καταβάλλεται ανεξαρτήτως του χρονικού διαστήματος ασφάλισης κατά εργατικού ατυχήματος, από την πρώτη ημέρα της οφειλόμενης σε εργατικό ατύχημα ή σε επαγγελματική ασθένεια ανικανότητας.
- Η παροχή αποκατάστασης (*świadczenie rehabilitacyjne*) καταβάλλεται στους ασφαλισμένους οι οποίοι, παρότι δεν δικαιούνται πλέον επίδομα ασθενείας, εξακολουθούν να είναι ανίκανοι προς εργασία, αλλά αναμένεται να ανακτήσουν την ικανότητά τους προς εργασία εάν συνεχίσουν περαιτέρω θεραπεία ή θεραπευτική αποκατάσταση. Η παροχή είναι δυνατό να καταβάλλεται για διάστημα διάρκειας έως και 12 μηνών.
- Το αντισταθμιστικό επίδομα (*zasiłek wyrównawczy*) καταβάλλεται στους ασφαλισμένους μισθωτούς των οποίων ο μισθός μειώθηκε λόγω μόνιμης ή μακροχρόνιας αναπηρίας. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις παροχές αυτές, βλ. [Κεφάλαιο III](#).

Σύνταξη αναπηρίας (*Renta*)

- σύνταξη κατάρτισης (*renta szkoleniowa*) καταβάλλεται σε ασφαλισμένους οι οποίοι υποβλήθηκαν σε αξιολόγηση της σκοπιμότητας του επαγγελματικού τους αναπροσανατολισμού μετά την εμφάνιση, λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, ανικανότητας η οποία τους εμποδίζει να ασκήσουν την προηγούμενη δραστηριότητά τους (βλ. [Κεφάλαιο V](#)).
- σύνταξη επιζώντος (*renta rodzinna*) καταβάλλεται στα μέλη της οικογένειας του ασφαλισμένου ή του ατόμου που λαμβάνει σύνταξη αναπηρίας μετά από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. [κεφάλαιο VII](#))
- σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία (*renta z tytułu niezdolności do pracy*) καταβάλλεται στους ασφαλισμένους που καθίστανται ανίκανοι προς εργασία μετά από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια.

Αποζημιώσεις (*Zasilki*)

- κατ' αποκοπή αποζημίωση (*jednorazowe odszkodowanie*) καταβάλλεται στους ασφαλισμένους οι οποίοι πάσχουν από μόνιμη ή μακροχρόνια αναπηρία κατόπιν εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας.
- - κατ' αποκοπή αποζημίωση (*jednorazowe odszkodowanie*) καταβάλλεται επίσης στα μέλη της οικογένειας των ασφαλισμένων που απεβίωσαν λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας ή των ατόμων στα οποία χορηγείται σύνταξη αναπηρίας μετά από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια.
- κάλυψη όλων των δαπανών για οδοντιατρική περίθαλψη και προληπτικό εμβολιασμό, καθώς και παροχή ορθοπεδικών βοηθημάτων στον βαθμό που προβλέπει ο νόμος.

Τι καλύπτεται;

Η σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία ανέρχεται:

- Στο 24% του βασικού ποσού,
- Στο 1,3% της βάσης υπολογισμού για κάθε έτος των περιόδων καταβολής εισφορών,
- Στο 0,7% της βάσης υπολογισμού για κάθε έτος των περιόδων μη καταβολής εισφορών,
- στο 0,7% της βάσης υπολογισμού για κάθε έτος μέχρι τη συμπλήρωση 25 ετών καταβολής και μη καταβολής εισφορών, από την ημέρα υποβολής της αίτησης χορήγησης σύνταξης αναπηρίας μέχρι την ημέρα που ο δικαιούχος συμπληρώνει την ηλικία των 60 ετών.

Η σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας προς εργασία και η σύνταξη κατάρτισης λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας δεν μπορούν να είναι μικρότερες από:

- το 60% της βάσης υπολογισμού της σύνταξης αναπηρίας, για τους πάσχοντες από μερική ανικανότητα προς εργασία
- το 80% της βάσης υπολογισμού της σύνταξης αναπηρίας, για τους πάσχοντες από ολική ανικανότητα προς εργασία
- το 100% της βάσης υπολογισμού της σύνταξης αναπηρίας για όσους δικαιούνται σύνταξη κατάρτισης.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών;

Σε περίπτωση επαγγελματικής ασθένειας, ασθένειας που οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή ασθένειας που εκδηλώνεται κατά την εγκυμοσύνη, το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων καταβάλλει το 100% του μισθού αναφοράς. Εάν ο πάσχων από επαγγελματική ασθένεια έχει εκτεθεί στον κίνδυνο κατά την εργασία του σε περισσότερους από έναν εργοδότες, η αποζημίωση καταβάλλεται από τον τελευταίο εργοδότη.

Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών μοιάζουν πολύ με τις διατάξεις για τα παροχές ασθένειας (βλ. ενότητες II και III). Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, εάν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε χώρα άλλη από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένοι για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, δικαιούστε συνήθως, σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, υγειονομική περίθαλψη στη χώρα αυτή. Οι παροχές σε χρήμα καταβάλλονται συνήθως από τον οργανισμό στον οποίο είστε ασφαλισμένοι, ακόμη και αν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε άλλη χώρα.*

Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, ο φορέας στον οποίο είστε ασφαλισμένοι πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την ασφαλιστική τους κάλυψη όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα

Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;

Τις οικογενειακές παροχές μπορούν να λάβουν όλοι όσοι πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- κατοικούν στην Πολωνία καθ' όλη τη διάρκεια καταβολής των παροχών ·
- το οικογενειακό τους εισόδημα δεν υπερβαίνει τα 504,00 PLN (128 ευρώ) ανά άτομο στην οικογένεια ή τα 583,00 PLN (148 ευρώ) σε περίπτωση οικογένειας που αναθρέφει ανάπηρο τέκνο.

Τι καλύπτεται;

Το οικογενειακό επίδομα (*zasiłek rodzinny*) και τα συμπληρώματά του (*dodatki*) είναι οι βασικές οικογενειακές παροχές.

Το οικογενειακό επίδομα καταβάλλεται από τη γέννηση του τέκνου μέχρι τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του ή μέχρι την ολοκλήρωση των σπουδών του, όχι όμως πέρα των 21 ετών, ή των 24 ετών εάν το τέκνο σπουδάζει και πάσχει από μέτρια ή σοβαρή αναπηρία. Το εν λόγω επίδομα καταβάλλεται σε μηνιαία βάση. Παράλληλα με το οικογενειακό επίδομα, είναι δυνατή επίσης η καταβολή ορισμένων συμπληρωμάτων:

- εφάπαξ συμπληρωματικό επίδομα τοκετού (*dodatek z tytułu urodzenia dziecka*), το οποίο μπορεί να χορηγείται μέχρι να συμπληρώσει το τέκνο την ηλικία του ενός έτους,
- επίδομα παιδικής μέριμνας (*dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego*), το οποίο καταβάλλεται στο άτομο που βρίσκεται σε γονική άδεια υπό τον όρο ότι έχει εργαστεί για διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών ακριβώς πριν αποκτήσει δικαίωμα γονικής άδειας. Το εν λόγω συμπλήρωμα μπορεί να καταβληθεί για διάστημα 24 μηνών ή 36 μηνών, εάν ο ενδιαφερόμενος αναθρέφει πολλά τέκνα τα οποία προέκυψαν από τον ίδιο τοκετό, ή 72 μηνών εάν το τέκνο έχει κάποια αναπηρία ·
- συμπληρωματικό επίδομα ανατροφής τέκνου σε μονογονεϊκή οικογένεια (*dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka*), το οποίο καταβάλλεται σε άγαμη μητέρα ή σε άγαμο πατέρα, ή στον πραγματικό ή νόμιμο κηδεμόνα του τέκνου, εφόσον δεν υπάρχει δικαστική απόφαση που να χορηγεί διατροφή από τον άλλο γονέα, λόγω θανάτου του συγκεκριμένου γονέα ή επειδή το τέκνο είναι αγνώστου πατρός. Το εν λόγω συμπλήρωμα μπορεί να καταβάλλεται και σε όσους σπουδάζουν, εάν αμφότεροι οι γονείς τους έχουν αποβιώσει. Το ύψος του συμπληρώματος αυξάνεται στην περίπτωση οικογένειας που αναθρέφει ανάπηρο τέκνο ή εάν το οικογενειακό εισόδημα ανά άτομο δεν υπερβαίνει το 50% του καθορισμένου ανώτατου ορίου ·
- επίδομα πολύτεκνης οικογένειας (*dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej*), το οποίο καταβάλλεται μηνιαίως για το τρίτο τέκνο και για κάθε επόμενο τέκνο που δικαιούται το οικογενειακό επίδομα,
- συμπληρωματικό επίδομα κατάρτισης και αποκατάστασης ανάπηρου τέκνου (*dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego*), το οποίο καταβάλλεται σε τέκνο ηλικίας έως 16 ετών, εάν η αναπηρία του πιστοποιείται με επίσημο έγγραφο. Εάν το άτομο είναι ηλικίας από 16 έως 24 ετών, το επίσημο έγγραφο πρέπει να πιστοποιεί μέτρια ή σοβαρή αναπηρία,
- επίδομα έναρξης σχολικής χρονιάς (*dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego*): καταβάλλεται μία φορά το χρόνο, στην αρχή κάθε σχολικού έτους
- επίδομα σπουδών τέκνου μακριά από τον τόπο κατοικίας (*dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania*): καταβάλλεται για την κάλυψη των εξόδων διαμονής και μετακίνησης προ του τόπου όπου βρίσκεται το σχολικό ίδρυμα. Το εν λόγω συμπλήρωμα καταβάλλεται για διάστημα 10 μηνών ανά έτος.

Οι οικογενειακές παροχές προβλέπουν επίσης την καταβολή παροχών περίθαλψης, δηλαδή του επικουρικού επιδόματος ιατρικής περίθαλψης και της παροχής για σκοπούς φροντίδας.

Επίδομα ιατρικής περίθαλψης (*Zasitek pielęgniacyjny*)

Στους δικαιούχους για επίδομα ιατρικής περίθαλψης περιλαμβάνονται τα ανάπηρα τέκνα κάτω των 16 ετών και όσοι είναι ηλικίας άνω των 16 ετών και πάσχουν από σοβαρή ή μέτρια αναπηρία πιστοποιημένη από επίσημο έγγραφο, η οποία προέκυψε πριν από την ηλικία των 21 ετών. Το εν λόγω επίδομα καταβάλλεται επίσης σε όσους είναι άνω των 75 ετών και δεν μπορούν να λάβουν επίδομα φροντίδας συμπληρωματικό της σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας. Το επίδομα καταβάλλεται ανεξαρτήτως του εισοδήματος της οικογένειας.

Παροχή για σκοπούς φροντίδας (*Świadczenie pielęgnacyjne*)

Παροχή για σκοπούς φροντίδας δικαιολογείται όταν ο ενδιαφερόμενος πρέπει να φροντίσει τέκνο και ως εκ τούτου αναγκάζεται να εγκαταλείψει την εργασία του. Μπορεί να καταβληθεί στη μητέρα, στον πατέρα, στον πραγματικό κηδεμόνα του τέκνου ή σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο υποχρεούται να καταβάλλει διατροφή, εάν το πρόσωπο αυτό δεν εργάζεται ή εγκαταλείπει την εργασία του ή κάθε άλλη βιοποριστική δραστηριότητα προκειμένου να ασχοληθεί με τέκνο που πάσχει:

- από αναπηρία πιστοποιημένη από επίσημο έγγραφο το οποίο βεβαιώνει την ανάγκη διαρκούς ή μακροχρόνιας φροντίδας ή βοήθειας από τρίτο, η οποία απορρέει από τη σημαντικά μειωμένη αυτονομία του τέκνου, ή την ανάγκη της διαρκούς και καθημερινής συμμετοχής του κηδεμόνα του τέκνου στη διαδικασία θεραπείας, αποκατάστασης και εκπαίδευσης, ή
- από πιστοποιημένη σοβαρή αναπηρία.

Η εν λόγω παροχή καταβάλλεται ανεξαρτήτως του εισοδήματος της οικογένειας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;

Οικογενειακά επιδόματα μπορούν να λάβουν:

- αμφότεροι οι γονείς ·
- ένας εκ των γονέων ·
- ο νόμιμος κηδεμόνας του τέκνου ·
- ο ανάδοχος γονέας του τέκνου, δηλαδή το άτομο που φροντίζει το τέκνο και έχει υποβάλει αίτηση υιοθεσίας του εν λόγω τέκνου στο δικαστήριο ·
- όλοι οι ενήλικοι που σπουδάζουν αλλά δεν συντηρούνται από τους γονείς τους επειδή οι τελευταίοι έχουν αποβιώσει ή οι οποίοι λαμβάνουν διατροφή από τους γονείς τους δυνάμει δικαστικής απόφασης, υπό τον όρο ότι η απόφαση διατροφής εκδόθηκε πριν από την ενηλικίωσή τους.

Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα χαρακτηριστικά και το ύψος των οικογενειακών επιδομάτων ποικίλουν σημαντικά από το ένα κράτος στο άλλο.* Είναι επομένως σημαντικό να γνωρίζετε ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να σας χορηγήσει τα επιδόματα αυτά και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται. Οι γενικές αρχές για τον προσδιορισμό της σχετικής νομοθεσίας διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=el>.

Η χώρα που είναι υπεύθυνη για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος.

Εάν μια οικογένεια δικαιούται επιδόματα βάσει της νομοθεσίας περισσότερων της μίας χωρών, λαμβάνει κατά κανόνα τα υψηλότερα ποσά των παροχών που προβλέπονται βάσει της νομοθεσίας μίας από τις χώρες αυτές. Με άλλα λόγια, η οικογένεια αντιμετωπίζεται ως εάν όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να διαμένουν και να είναι ασφαλισμένα στη χώρα με την ευνοϊκότερη νομοθεσία.

Τα οικογενειακά επιδόματα δεν μπορούν να καταβάλλονται εις διπλούν για την ίδια περίοδο και για το ίδιο μέλος της οικογένειας. Υπάρχουν κανόνες προτεραιότητας σύμφωνα με τους οποίους προβλέπεται η αναστολή των επιδομάτων από μία χώρα μέχρι του ποσού εκείνων που καταβάλλονται από τη χώρα που είναι κατά βάση αρμόδια για την καταβολή τους.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο X: Ανεργία

Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;

Η κοινωνική ασφάλιση ανεργίας στην Πολωνία είναι δημόσια και υποχρεωτική. Καλύπτει τόσο τους μισθωτούς όσο και τους αυτοαπασχολούμενους. Οι αυτοαπασχολούμενοι καταβάλλουν οι ίδιοι τις εισφορές τους στο Ταμείο Εργασίας, ενώ οι εισφορές των μισθωτών καταβάλλονται στο Ταμείο Εργασίας εξ ολοκλήρου από τους εργοδότες. Η προϋπόθεση που πρέπει να πληροί κάποιος για να καλύπτεται από την κοινωνική ασφάλιση ανεργίας είναι να έχει μηνιαίο εισόδημα τουλάχιστον ίσο με τον βασικό μισθό.

Δικαίωμα στα επιδόματα αποκτά ο άνεργος για κάθε ημερολογιακή ημέρα από την 7η ημέρα μετά την εγγραφή του στο Γραφείο Απασχόλησης της αρμόδιας περιφέρειας (*roniat*):

- εάν ο εργοδότης δεν προσφέρει εργασία, κατάρτιση, πρακτική άσκηση, επιμορφωτική άσκηση ή εάν δεν υπάρχουν δημόσια έργα κατάλληλα για τον συγκεκριμένο άνεργο, και
- εάν ο άνεργος έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 365 ημέρες εργασίας κατά τη διάρκεια των 18 μηνών που προηγούνται της ημερομηνίας εγγραφής του και εάν λάμβανε μισθό τουλάχιστον ίσο με τον ελάχιστο μισθό ο οποίος αποτελεί τη βάση καταβολής εισφορών στο Ταμείο Εργασίας, ή εάν πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις δικαιολογώντας άλλη περίοδο που του επιτρέπει να λάβει τα επιδόματα ανεργίας (*zasitek dla bezrobotnych*).

Παροχή προσύνταξης (*Świadczenie przedemerytalne*)

Οι παροχές προσύνταξης προορίζονται για όσους απολύθηκαν από την εργασία τους και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να συνταξιοδοτηθούν. Την προσύνταξη μπορούν να λάβουν όσοι πλησιάζουν στην ηλικία συνταξιοδότησης και έχουν απολυθεί από την εργασία τους για λόγους που σχετίζονται με τον εργοδότη. Παροχές προσύνταξης μπορούν επίσης να λάβουν όσοι είναι άνεργοι και:

- λαμβάνουν επίδομα ανεργίας για διάστημα 6 μηνών τουλάχιστον και παραμένουν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι μετά τη λήξη αυτού του χρονικού διαστήματος·
- κατά το διάστημα που λάμβαναν επίδομα ανεργίας, δεν αρνήθηκαν χωρίς σοβαρό λόγο κατάλληλη για τα προσόντα τους προσφορά εργασίας, άλλης βιοποριστικής δραστηριότητας ή επιδοτούμενης απασχόλησης ή εργασίας στον δημόσιο τομέα·
- καταθέτουν αίτηση χορήγησης παροχών προσύνταξης εντός της καθορισμένης από το νόμο προθεσμίας.

Τι καλύπτεται;

Το βασικό ποσό του επιδόματος ανεργίας ανέρχεται επί του παρόντος σε 761,40 PLN (193 ευρώ) μεικτά μηνιαίως για διάστημα τριών μηνών, και στη συνέχεια σε 597,90 PLN (152 ευρώ). Ο άνεργος με περίοδο θεμελίωσης δικαιώματος στο επίδομα μικρότερη από 5 έτη μπορεί να λάβει επίδομα που αντιστοιχεί στο 80% του βασικού ποσού. Ο άνεργος με περίοδο θεμελίωσης δικαιώματος στο επίδομα τουλάχιστον 20 χρόνια μπορεί να λάβει επίδομα που αντιστοιχεί στο 120% του βασικού ποσού.

Το χρονικό διάστημα καταβολής των επιδομάτων ανεργίας εξαρτάται κυρίως από το ποσοστό ανεργίας στην περιφέρεια στην οποία διαμένει, και μπορεί να είναι έξι ή δώδεκα μήνες ως εξής:

- 6 μήνες σε περιφέρειες με ποσοστό ανεργίας μικρότερο από το 150% του εθνικού μέσου όρου,
- 12 μήνες σε περιφέρειες με ποσοστό ανεργίας ίσο τουλάχιστον με το 150% του εθνικού μέσου όρου, ή εφόσον ο αιτών έχει συμπληρώσει ελάχιστη περίοδο ασφάλισης 20 ετών

και είναι ηλικίας άνω των 50 ετών, ή εφόσον ο/η σύζυγος του αιτούντος είναι άνεργος, χωρίς να δικαιούται επίδομα και συντηρούν τουλάχιστον ένα τέκνο ηλικίας κάτω των 15 ετών.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;

Ο αιτών πρέπει πρώτα να εγγραφεί ως άνεργος στον οργανισμό απασχόλησης. Προβλέπεται περίοδος αναμονής επτά ημερολογιακών ημερών. Οι άνεργοι που δεν είναι ικανοποιημένοι από την απόφαση περί χορήγησης του επιδόματος ανεργίας μπορούν να προσφύγουν κατά αυτής ενώπιον του ανώτατου μονομελούς πρωτοδικείου μέσα σε διάστημα 14 ημερών από την κοινοποίησή της.

Οι παροχές προσύνταξης χορηγούνται βάσει του αιτήματος που διατυπώνει ο αιτών. Η συναφής αίτηση πρέπει να υποβάλλεται στο αρμόδιο - βάσει του τόπου κατοικίας του αιτούντος - γραφείο του ZUS. Είναι δυνατή η άσκηση προσφυγής κατά της απόφασης που λαμβάνει ο συνταξιοδοτικός οργανισμός, με την ίδια ακριβώς διαδικασία που ισχύει για τις συντάξεις γήρατος και αναπηρίας.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Αρμόδιο για τη χορήγηση παροχών ανεργίας είναι συνήθως το κράτος μέλος στο οποίο απασχολείστε. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τους μεθοριακούς εργαζόμενους και άλλους διασυνοριακούς εργαζόμενους, οι οποίοι έχουν διατηρήσει τον τόπο κατοικίας τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εργάζονται.

Περίοδοι ασφάλισης ή απασχόλησης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Εάν θέλετε να αναζητήσετε εργασία σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να εξαγάγετε τις παροχές αυτές για ορισμένο χρονικό διάστημα.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης

Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Ο νόμος περί κοινωνικής πρόνοιας προβλέπει επίσης ορισμένες μη ανταποδοτικές παροχές προς ιδιώτες και νοικοκυριά των οποίων το εισόδημα δεν υπερβαίνει ένα ελάχιστο εισόδημα.

Τι καλύπτεται;

Στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόνοιας προβλέπονται, μεταξύ άλλων, παροχές σε χρήμα, παροχές σε είδος, κοινωνική εργασία. Οι βασικές παροχές της κοινωνικής πρόνοιας είναι οι ακόλουθες:

- το μόνιμο επίδομα (*zasitek staty*) για όσους είναι ολικώς ανίκανοι προς εργασία λόγω της ηλικίας τους ή κάποιας αναπηρίας, το οποίο λειτουργεί ως συμπλήρωμα του εισοδήματός τους·
- το έκτακτο επίδομα (*zasitek okresowy*) για τους ιδιώτες και τα νοικοκυριά χωρίς εισόδημα ή με εισόδημα μικρότερο από το νόμιμο κριτήριο, των οποίων τα χρηματικά μέσα δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ζωτικές τους ανάγκες. Επισημαίνεται πάντως ότι στους ιδιώτες και στα νοικοκυριά παρέχεται η δυνατότητα, σε περίπτωση χρόνιας ασθένειας, αναπηρίας ή ανεργίας, να διατηρήσουν ή να αποκτήσουν δικαίωμα σε παροχές άλλων καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης·
- το εξατομικευμένο επίδομα (*zasitek celowy*) και το ειδικό εξατομικευμένο επίδομα είναι κατ' αποκοπή παροχές που καταβάλλονται στους ιδιώτες και στα νοικοκυριά προκειμένου να καλύψουν συγκεκριμένες ζωτικές ανάγκες.
- επίδομα και δάνειο για την απόκτηση οικονομικής ανεξαρτησίας,
- επίδομα για ανάδοχες οικογένειες,
- επίδομα για την απόκτηση αυτάρκειας και τη συνέχιση της εκπαίδευσης,
- παροχή σε χρήμα σε πρόσφυγες για την κάλυψη των δαπανών διαβίωσης και των εξόδων εκμάθησης της πολωνικής γλώσσας.

Στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόνοιας παρέχεται επίσης στήριξη σε είδος, όπως πιστωτικά κουπόνια, εισφορές ασφάλισης υγείας, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, διεξαγωγή κηδείας και καθοδήγηση από ειδικούς.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Η χορήγηση των παροχών σε είδος γίνεται από μονάδες της κεντρικής διοίκησης και των τοπικών αρχών σε συνεργασία με διάφορους φορείς όπως ιδρύματα, ενώσεις, την Καθολική Εκκλησία, άλλες εκκλησίες και θρησκευτικές ομάδες, συνδικάτα, εργοδότες, φυσικά και νομικά πρόσωπα. Οι παροχές σε χρήμα χορηγούνται από τα κατά τόπους κέντρα κοινωνικής πρόνοιας, όπου υποβάλλονται και οι σχετικές αιτήσεις.

Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Ο συντονισμός των κανόνων της ΕΕ αφορά μόνο την κοινωνική ασφάλιση και όχι τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια φροντίδα

Πότε δικαιούστε μακροχρόνια φροντίδα;

Στο πλαίσιο της ασφάλισης για υγειονομική περίθαλψη, η μακροχρόνια φροντίδα παρέχεται σε κλινήρεις και χρόνιους ασθενείς, οι οποίοι, παρότι δεν χρειάζονται νοσοκομειακή περίθαλψη, δυσκολεύονται να αυτοεξυπηρετηθούν και χρειάζονται 24ωρη επαγγελματική, εντατική φροντίδα και νοσηλεία, και συνέχιση της θεραπείας.

Δικαίωμα σε παροχές μακροχρόνιας φροντίδας έχουν όλες οι ηλικιακές ομάδες (παιδιά και ενήλικες). Το βασικό κριτήριο χορήγησης των συγκεκριμένων παροχών είναι η κατάσταση της υγείας, όπως προκύπτει από τον βαθμό ανικανότητας ή αναπηρίας και την ηλικία.

Η κοινωνική σύνταξη (*Renta socjalna*) καταβάλλεται σε ενήλικες για τους οποίους έχει διαπιστωθεί πλήρης ανικανότητα προς εργασία λόγω βλάβης των σωματικών τους λειτουργιών, η οποία συνέβη:

- πριν από τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους, ή
- κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους σε σχολείο ή ίδρυμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πριν από τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας τους, ή
- κατά τη διάρκεια διδακτορικών σπουδών ή μεταπτυχιακών προγραμμάτων (*aspirantura*).

Τι καλύπτεται;

Παροχές μακροχρόνιας φροντίδας σε είδος και σε χρήμα χορηγούνται κατά περίπτωση μέσω της νομοθεσίας που διέπει διάφορους άλλους κινδύνους (όπως, μεταξύ άλλων, τις παροχές γήρατος, αναπηρίας, επιζώντων και την ασφάλιση για υγειονομική περίθαλψη) αλλά και μέσω της νομοθεσίας για την κοινωνική πρόνοια.

Οι παροχές σε χρήμα εξαρτώνται από το επίπεδο εισοδήματος (αποδοχές, συντάξεις, άλλες παροχές και επιδόματα). Κατά κανόνα, δεν υπάρχει ελευθερία επιλογής μεταξύ παροχών σε χρήμα και παροχών σε είδος. Ωστόσο, η χορήγηση παροχών σε χρήμα δεν συνδυάζεται συνήθως με τη χορήγηση παροχών σε είδος.

Η οικονομική βοήθεια που καταβάλλεται απευθείας σε πρόσωπα που χρήζουν μακροχρόνιας φροντίδας μπορεί να περιλαμβάνει:

- επίδομα ιατρικής περίθαλψης (βλ. Κεφάλαιο IX),
- συμπλήρωμα ιατρικής περίθαλψης: για να δικαιούται το συγκεκριμένο επίδομα, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει κριθεί εξολοκλήρου ανίκανος να εργάζεται και να ζει χωρίς τη βοήθεια άλλου προσώπου (ανεξαρτήτως ηλικίας) και να είναι ηλικίας άνω των 75 ετών,
- παροχή για σκοπούς φροντίδας (βλ. Κεφάλαιο IX).

Όσοι χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα και βρίσκονται σε δεινή οικονομική κατάσταση μπορούν επίσης να λαμβάνουν οικονομική βοήθεια στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, ιδίως δε το μόνιμο επίδομα, το έκτακτο επίδομα και το εξατομικευμένο επίδομα (βλ. Κεφάλαιο XI).

Η κοινωνική σύνταξη χορηγείται υπό μορφή σταθερού ποσού και αντιστοιχεί στο 84% της ελάχιστης σύνταξης αναπηρίας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια φροντίδα;

Όσον αφορά τις παροχές αναπηρίας, η αξιολόγηση γίνεται από γιατρό εξουσιοδοτημένο από το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Για τις άλλες παροχές, η αξιολόγηση γίνεται από τους φορείς του *roniat* ή του *βοεβοδάτου* που είναι αρμόδιοι για την πιστοποίηση του βαθμού ανικανότητας.

Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια φροντίδα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι παροχές μακροχρόνιας φροντίδας υπάγονται επίσης στους κανόνες της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης, όπως οι παροχές ασθενείας. Οι παροχές μακροχρόνιας φροντίδας σε χρήμα καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα.*

Οι παροχές μακροχρόνιας φροντίδας σε είδος χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα ωσάν να ήσαστε ασφαλισμένος στη χώρα αυτή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι

Για ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης που αφορούν περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ, μπορείτε να αναζητήσετε τον φορέα με τον οποίο επιθυμείτε να επικοινωνήσετε στον κατάλογο φορέων που διατηρεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διατίθεται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Για ζητήματα που αφορούν παροχές ασφάλισης σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη πρέπει να απευθύνεστε στους ακόλουθους φορείς:

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa
www.mpips.gov.pl

Υπουργείο Υγείας
Ministerstwo Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa
www.mz.gov.pl

Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)
ul. Szamocka 3,5
01-748 Warszawa
www.zus.pl

Κρατικό ταμείο αποκατάστασης αναπήρων
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)
ul. J. Pawła II 13
00-828 Warszawa
www.pfron.org.pl

Εθνικό ταμείο ασφάλισης ασθενείας
ul. Grójecka 186
02-390 Warszawa
<http://www.nfz.gov.pl>

Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές

Ορισμένες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, οι λεγόμενες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα¹, παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου. Οι παροχές αυτές σε χρήμα δεν μπορούν επομένως να «εξαχθούν» σε περίπτωση εγκατάστασής σας σε άλλη χώρα της Ευρώπης, ακόμη και αν εξακολουθείτε να είστε ασφαλισμένος στην Πολωνία.

Η ειδική μη ανταποδοτική παροχή για την Πολωνία είναι η ακόλουθη:

- Κοινωνική σύνταξη (νόμος της 27ης Ιουνίου 2003 για τις κοινωνικές συντάξεις).

¹ Βλ. παράρτημα Χ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 988/2009.